

повідомлення потерпілому неправдивих відомостей; 2) умисне замовчування фактичних обставин, які винний зобов'язаний був повідомити, і повідомлення яких мало б суттєве значення для поведінки. Тобто, обман може носити як активний характер, коли потерпілому повідомляються неправдиві відомості про певні факти, обставини, події, так і пасивний, коли умисно замовчується юридично значима інформація.

Таким чином, особливості обману при вилученні донорської крові полягають у тому, що внаслідок обману потерпілий погоджується на вилучення в нього крові. Відмінність вилучення крові людиною шляхом обману від психічного примусу полягає в тому, що в обмані відсутні основні ознаки психічного примусу - відсутня інформація про можливість застосування насильства при невиконанні необхідного, а є свідомо помилкова інформація, засвоєння якої тягне неадекватне реальній дійсності сприйняття її потерпілим.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що загальною властивістю суспільно небезпечного діяння як ознаки злочину, передбаченого ст. 144 КК, є протиправне вилучення крові людини. Водночас з метою більш точного відображення змісту диспозиції статті пропонуємо змінити її назву «Насильницьке донорство» на «Незаконне використання особи як донора».

Вимірювання стану латентної злочинності: підходи та орієнтири

Тичина Д.М., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС

Сукупність вчинених злочинів у певному адміністративно-територіальному районі та за певний час становить лише ті діяння, які виявилися зареєстрованими. А їх реєструється значно менше, ніж тих, що залишаються за «межею» кримінальної статистики, тобто приховуються і утворюють свого роду «тіньову» злочинність, в кримінології іменовану латентною (лат. прихованою, невидимою).

Детальніше про латентну злочинність можна дізнатися з робіт Х. Алікперова, О. Бандурки, П. Булатова, Г. Забрянського, А. Зелінського, А. Конєва, О. Литвинова, О. Литвака, В. Панкратова, А. Шляпочнікова та ін. [1].

Латентність слід розглядати як властивість злочинності - стан прихованості, яка цілком може переходити в стан кримінально-статистичної відомості. Латентність можна розглядати як складову якісного компоненту іншої, більш загальної властивості злочинності - мінливості. І якщо для теоретичного осмислення злочинності латентність її не має істотного значення, то в практичних цілях при вивченні реальної злочинності латентність відіграє значну (стримуючу) роль. І виявлення латентних злочинів допомагає «оголити» приховані причинні зв'язки, а це відкриває можливості для предметної запобіжної діяльності, у ході якої можуть усуватися умови вчинення конкретних злочинів.

Сьогодні ж кримінологічні дослідження [2] показують: офіційна кримінальна статистика все менше відображає реальну кримінологічну ситуацію в країні. Реальний стан справ зі злочинністю фактично на кілька порядків (тобто як мінімум в сто чи тисячу разів) гірший фіксованої кримінальної статистики [3].

З рівнем латентності злочинності пов'язані її кількісні показники: стан (чим більше злочинність переходить зі стану невідомості, тобто виявляється та

регулюється, тим більше стає абсолютний показник злочинності); рівень, коефіцієнти (на розрахункову кількість населення зростає і число реєстрованих злочинів); динаміка, темпи зростання, природа (маються «злами» графіка динамічного ряду).

Вивчення латентної злочинності (її виявлення) дозволяє не тільки більш повно розкрити причини, умови вчинення злочинів, установлювати нових осіб, які вчиняють ці злочини, а й обґрунтовувати ресурсне забезпечення попереджувального впливу на причини злочинності.

На сьогодні розроблені досить ефективні методики визначення обсягів латентної злочинності у сфері економіки, торгівлі та громадського харчування, будівництва, транспорту [4].

Найбільш доступні методи опитування (анкетування, інтерв'ювання) рекомендовані науковим і практичним працівникам органів внутрішніх справ [5]. Особливий інтерес являють методики з оцінки рівня латентності, застосовані А. А. Конєвим [6].

Дослідник задався метою розрахувати загальну кількість кримінальних фактів обману громадян при здійсненні ними покупок. У результаті суцільного обстеження 50 000 громадян вдалося встановити, що віктимних показників в даному районі було 52-58 %.

Як показали дослідження, в середньому на кожного одержувача протягом місяця доводилося 36 покупок. Значить, із числа окремих громадян (1046 осіб) 85,5 % виявилися ошуканими продавцями, у тому числі значну їх кількість було обдурено два і більше рази. У подальшому А. А. Конєвим були продовжені подібного роду дослідження [4, с. 106-112].

Так, йому вдалося встановити, що більшість (68 %) потерпілих пасивно ставилися до обману. У підсумку дослідник з'ясував ступінь поширеності обману покупців. Наприклад, з усієї кількості осіб, які вчинили злочини, які кваліфікуються за ст. 225 КК (обман покупців та замовників), було повалено покаранню менше 1 %, тобто більше 99 % фактичних злочинців залишилися латентними [7]. Являє інтерес досвід застосування А. А. Конєвим комплексу методів (експертних оцінок, анкетування, документального аналізу та ін.) з метою визначення латентності кишенькових крадіжок. На підставі висновків, отриманих за результатами свого дослідження, учений вивів формулу визначення рівня латентності кишенькових крадіжок за 12 місяців:

$$У_{лк} = (НХ - К) \times 12,$$

де Н - кількість активно діючих квартирних злодіїв;

де Х - середнє число злочинів, вчинених кишеньковим злодієм на місяць;

К - кількість злодіїв, що притягаються щорічно до кримінальної відповідальності.

Наприклад, за даними оперативного-розшукового підрозділу кримінальної міліції обласного УВС, в області щорічно активно займаються кишеньковими крадіжками 3000 - 4000 чоловік, тобто в середньому 350 кишенькових злодіїв; один злодій в середньому здійснює 150 крадіжок на місяць. За рік було притягнуто до кримінальної відповідальності 287 кишенькових злодіїв.

Застосувавши формулу обчислимо абсолютний показник кишенькових крадіжок, вчинених в 2008 р.:

$$У_{лк} = (350 \times 150 - 287) \times 12 = 626\ 556.$$

Якщо врахувати, що працівниками кримінальної міліції за рік було зареєстровано 1568 кишенькових крадіжок, то легко знайдемо суму цих двох величин: 628126. Справжня цифра являє собою не що інше, як абсолютний показник тієї частини злочинності, яку складають крадіжки.

І якщо обчислити питому вагу в цій масі латентних кишенькових крадіжок, то вона становить 99,8 %. Стільки кишенькових крадіжок за рік не реєструвалося, тобто не виявлялося і не встановлювалося в силу різних причин.

При необхідності за цією формулою можна підрахувати матеріальний збиток, що заподіюється потерпілим, додавши в формулу ще один елемент - показник збитку (P): $Y = (H \times X \times P - K \times P) \times 12$.

Список використаних джерел:

1. Поклад В. І. Методологія і методика вивчення латентної злочинності : навч. посібник. / Поклад В. І. - Луганськ : Луган. держ. ун-т внутр. справ, 2007. - 47 с.; Литвак О. Латентна злочинність: деякі аспекти / О. Литвак // Право України. - 2003. - № 12. - С. 63-67.
2. Караев Т. Э. Проблемы изучения преступности в современных условиях / Караев Т. Э. - Баку, 1992. - С. 23-28.
3. Изменение преступности и проблемы охраны правопорядка. - М., 1994. - С. 8.
4. Конев А. А. Использование некоторых социологических приемов для оценки латентных преступлений / А. А. Конев // Организационно-правовые меры борьбы с нетрудовыми доходами. - Горький: ГВШ МВД СССР, 1988. - С. 106-112.
5. Методика кримінологічного аналізу злочинності в Україні / О. М. Джужа, О. Г. Кулик, В. В. Василевич та ін.; за заг. ред. О. М. Джужі. - К. : Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. - С. 51.
6. Бишевский Ю. В. Латентная преступность : учебное пособие / Бишевский Ю. В., Конев А. А. - Омск, 1986. - 240 с.
7. Конев А. А. Преступность и ее реальное состояние / А. А. Конев. - Н. Новгород, 1993. - С. 183-184; 193.

Профілактика злочинності неповнолітніх, як основа формування правової держави

Тіщенко А.В., студент 4-К курсу ННІЗН НАВС

Науковий керівник: доктор юридичних наук, старший науковий співробітник *Мінченко С.І.*

На сучасному етапі побудови правової держави важливе місце необхідно приділити молоді, яка є майбутнім кожної держави світу.

Нажалі статистика злочинів, вчинених неповнолітніми, дає нам зрозуміти, яким може бути майбутнє, якщо не вдосконалювати модель профілактики злочинності неповнолітніх.

Так, причин і умов злочинності неповнолітніх дійсно дуже багато, навіть одвічне питання батьків і дітей тут стає, як ніде яскраво, адже неповнолітні - це діти, а родина - це осередок всього, тому дефекти сімейного виховання випливають на поверхню нашого суспільства і правосвідомості загалом. Адже, саме 30-40% злочинів - це негативний вплив з боку батьків та інших дорослих в сім'ї.

Хотілося б зазначити, що частка тяжких насильницьких та корисливо-насильницьких злочинів становить всього 10%, проте всі інші злочини наближують дитину до цих 10%, адже зростає поширення організованих форм злочинної діяльності, дорослі використовують неповнолітніх у реалізації своїх злочинних планів.

Але, перед тим, як зайняти чітку позицію, щодо профілактики, маємо визначити головні причини і умови злочинності дітей. Так як держава має ряд економічних проблем, які на даному етапі загострюються, то саме соціальне розшарування стає поштовхом до здійснення корисливих злочинів. Також держава та родина не забезпечують нормальний розвиток дозвілля дитини, тобто відсутні спортивні та громадські установи. Дитина за відсутності можливості у батьків оплачувати платні секції фактично залишається на вулиці і у вільний від школи час нічим не займається.